

Sportfiskarnas policy för försurning och kalkning

Sportfiskarna anser att:

- Försurningen är fortsatt ett av våra allvarligaste miljöproblem. Den är ett allvarligt hot mot den biologiska mångfalden och äventyrar viktiga rekreationsvärden för sportfiske och övrigt friluftsliv.
- Försurande utsläpp och verksamheter måste minskas till nivåer som gör det möjligt att uppfylla vattendirektivets krav på god status samt att uppfylla miljömålet bara naturlig försurning.
- Kalkning av sjöar och vattendrag är en av de mest framgångsrika åtgärderna inom svensk miljöpolitik. Tidigare statliga utredningar visar att varje investerad krona ger minst 2 kronor tillbaka till samhället.
- Kalkningen ska fortsätta så länge det finns risk för skador på värdefulla vattenekosystem och viktiga rekreationsvärden.
- Kalkningen kräver kontinuitet för att upprätthålla skyddet av biologiska värden och får därmed inte påverkas av kortsiktiga nedskärningar av anslagen.
- Kalkningsverksamheten ska i princip omfatta alla försurade vatten.

Bakgrund

Försurningen är ett av vår tids största miljöproblem. Den utgör fortfarande ett allvarligt hot mot såväl den biologiska mångfalden som mot sportfiske och annat friluftsliv.

Nedfallet av svavel har reducerats kraftigt under de senaste decennierna, ca 80-90% sedan början av 1990-talet. Det är främst användningen av olja och kol i den tunga industrin på kontinenten som minskat. Däremot kvarstår utsläppen från sjöfartens förbränning av främst högsvavlig olja. Utsläppen från sjöfarten är i nuläget den största

källan till försurning i södra och västra Sverige. Utsläppen av kväve har också minskat men inte i samma omfattning som svavlet.

Det minskade nedfallet av svavel- och kväveföreningar har lett till att försurningen minskat till en betydligt lägre nivå, men den har definitivt inte upphört. Decennier med surt nedfall har medfört att markens buffringsförmåga mot försurning i vissa utsatta delar av landet är förbrukad. Att återuppbygga den kan ta mycket lång tid, kanske så mycket som 50-100 år i områden med svårvittrad berggrund. I de mest utsatta delarna av landet, främst i sydvästra Sverige, kan man på vissa håll t o m se en ökande grad av försurning, s k återförsurning.

2010 beräknades andelen försurade sjöar uppgå till omkring 10 % i hela landet. Det finns dock stora regionala skillnader i andelen försurade sjöar: i norra Sverige är 2,6 % av sjöarna försurade, i östra och mellersta Sverige 7,9 %, medan hela 45,9 % av sjöarna i sydvästra Sverige är försurade. Återhämtningen från försurningen har avtagit sedan 90-talet.

En annan källa till försurning är skogsbruket. Alltmer av trädens biomassa nyttjas som råvara eller bränsle vilket lett till att uttaget av grenar och toppar mm, s k GROT har ökat över tiden. Detta har fått till följd att återföringen baskatjoner minskar och marken förlorar därmed sin buffringsförmåga mot försurning. Skogsbruket riskerar därmed att bli en ny stor källa till försurning om inte verk samma åtgärder vidtas. Förlusten av baskatjoner kan motverkas genom att aska återförs till marken vid helträsuttag och att uttaget av biomassa på sikt regleras regionalt utifrån markens känslighet.

Vissa fisk- och djurarter är extra känsliga för försurning och de effekter som kan uppstå i samband med försurning. Lax är en art som är särskilt känslig för oorganiskt aluminium som uppträder i skadliga mängder (30 mikrogram per l) redan när pH-värdet understiger 6,3. Nuvarande bedömningsgrunder och referensvärden för kalkningsverksamheten innebär relativt smala säkerhetsmarginaler och att det därigenom under perioder kan finnas risk för exempelvis skadligt höga halter av aluminium. Andra exempel på mycket känsliga arter är mört samt flodpärlmussla. Havsöringbestånden på Västkusten är ett annat exempel på en art som drabbats hårt av försurningens effekter men som har återhämtat sig tack vare omfattande kalkningsinsatser i kombination med olika former av restaureringsinsatser i vattendragen samt framsynta fiskeregleringar.

Detta innebär sammantaget att vi måste fortsätta att kalka våra vatten för att undvika skador på känsliga organismer som t ex lax, mört och flodpärlmussla. Man ska ha i minnet att nästan samtliga av naturlaxbestånden i södra och västra Sverige är

beroende av kalkning. Antalet öringbestånd som är beroende av kalkning är mycket stort, framförallt i de mindre vattendragen längs Västkusten. Men även ett stort antal sjöar och vattendrag med abborre, gädda och andra fiskarter behöver kalkas för att undvika skador på organismer och ekosystem. Ytterligare en anledning till fortsatt kalkning eller t o m ökad kalkning är behovet av att uppnå god vattenstatus enligt EU:s ramdirektiv för vatten. Ca 10 % av landets försurade sjöar kalkas inte idag. Dessa vatten måste kalkas om vi ska kunna uppfylla vattendirektivets krav. Kalkning ska därför vara en accepterad metod att uppnå och upprätthålla god status i princip alla försurade vatten. Andra skäl att kalka enskilda vatten är att där upprätthålla värden för sportfiske och friluftsliv.

Källmaterial:

Naturvårdsverket, dnr 714-3099-96, "Yttrande om förslag från Kalkningsutredningen", yttrande 1996-08-20 till M-dep

Sportfiskarna/Oscarsson H: *Konsekvensanalys av nya kalkhandboken och dess bedömningsgrunder*

SLU: *Försurningsläget i Sveriges ytvatten 2010*